

Журенко Микита Анатолійович,
*директор бібліотеки Глухівського НПУ ім. О. Довженка,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
ННІ практичної культурології та артменеджменту
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*
Науковий керівник: доктор наук із соціальних комунікацій, професор Добровольська В.В.

БІБЛІОТЕКА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК СУБ'ЄКТ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ: ФУНКЦІЇ ТА МЕЖІ ВПЛИВУ

Сучасний етап розвитку вищої освіти характеризується інтенсивними трансформаційними процесами, зумовленими цифровізацією освітнього середовища, інтеграцією до європейського освітнього простору та підвищенням вимог до якості освітніх послуг. У цих умовах особливої ваги набуває академічна доброчесність як ключова складова внутрішньої системи забезпечення якості освіти, що визначає рівень довіри до результатів навчання і наукових досліджень. Важливу роль у формуванні доброчесного академічного середовища відіграє інституційна політика закладу вищої освіти, яка передбачає узгоджену діяльність усіх структурних підрозділів.

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю впровадження комплексного та системного підходу до забезпечення академічної доброчесності як ключової складової внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти. У сучасних умовах академічна доброчесність перестає розглядатися виключно як індивідуальна характеристика поведінки учасників освітнього процесу, натомість набуває ознак інституційного феномена, що потребує цілеспрямованої політики, узгоджених управлінських рішень та залучення всіх структурних підрозділів закладу вищої освіти.

У науковому дискурсі роль бібліотеки у забезпеченні академічної доброчесності залишається недостатньо осмисленою саме як складова інституційної політики. Переважно її діяльність розглядається крізь призму інформаційно-сервісної підтримки освітнього процесу. Такий підхід звужує розуміння функціонального потенціалу бібліотеки закладу вищої освіти та не відображає її можливостей у формуванні академічних цінностей, розвитку інформаційної культури й запобіганні порушенням академічної доброчесності.

Зростання значення бібліотек у цифровому освітньому середовищі, розширення їх функціональних можливостей та інтеграція у дослідницьку інфраструктуру університету актуалізують потребу у чіткому визначенні їхніх функцій, ролей та меж впливу у системі забезпечення академічної доброчесності. У цьому контексті особливої ваги набуває осмислення бібліотеки як активного учасника інституційних процесів, здатного впливати на формування академічної культури та зміцнення доброчесного академічного середовища.

Дослідження проблематики академічної доброчесності активно ведуться такими вітчизняними вченими, як В. Андрущенко [1], С. Квіт [4], Т. Фініков [5], а також зарубіжними дослідниками Т. Bretag [6], Т. Lancaster, R. Clarke [7]. У їхніх працях академічна доброчесність розглядається як комплексне явище, що потребує інституційного підходу та інтеграції освітніх, організаційних і політичних механізмів її забезпечення.

Питання ролі бібліотек закладів вищої освіти у формуванні академічної доброчесності та інформаційної культури досліджують такі науковці, як С. Tenopir [8], S. Corral, R. Volentine [9], а також українські дослідники, зокрема М. Журенко [2], у роботах яких обґрунтовується трансформація бібліотеки з інформаційного посередника у активного учасника освітнього процесу та формування академічних цінностей.

Дослідження інформаційної та цифрової культури як основи академічної доброчесності представлені у працях Н. Морзе, О. Спіріна [10] та інших учених, які акцентують увагу на взаємозв'язку цифрових компетентностей і відповідальної академічної поведінки. Серед нормативних документів, що визначають сучасні підходи до забезпечення академічної

доброчесності, ключове місце посідає Закон України «Про академічну доброчесність» [3], який закріплює її як сукупність цінностей, принципів і правил, що регулюють академічну діяльність. У зазначеному нормативному акті визначено базові принципи академічної доброчесності, види її порушень, а також правові та організаційні механізми її формування і забезпечення, що створює підґрунтя для реалізації інституційної політики у закладах вищої освіти.

Інституційна політика академічної доброчесності розглядається як системно організована діяльність закладу вищої освіти, спрямована на формування, підтримку та контроль дотримання етичних норм у навчальній і науковій діяльності. Вона передбачає наявність нормативної бази, внутрішніх регламентів, освітніх практик і механізмів моніторингу, що реалізуються через взаємодію різних структурних підрозділів. У цій системі бібліотека закладу вищої освіти посідає особливе місце як інфраструктурний і водночас освітній компонент університетського середовища. Традиційно вона виконувала допоміжні функції інформаційного забезпечення, однак у сучасних умовах відбувається її трансформація у суб'єкта інституційної політики. Такий перехід зумовлений розширенням функціоналу бібліотеки, зростанням її ролі у формуванні інформаційної культури та залученням до процесів забезпечення якості освіти.

Функції бібліотеки у забезпеченні академічної доброчесності мають комплексний характер і охоплюють кілька взаємопов'язаних напрямів, що формують цілісну систему впливу на академічне середовище. *Освітня функція* реалізується через проведення тренінгів, семінарів і консультацій, спрямованих на розвиток інформаційної грамотності, навичок академічного письма, критичного мислення та коректного використання джерел. Важливим аспектом цієї діяльності є формування у здобувачів освіти розуміння етичних норм наукової комунікації та відповідальності за результати власної академічної діяльності.

Інформаційно-аналітична функція передбачає забезпечення доступу до наукових ресурсів, міжнародних баз даних, електронних бібліотек, а також підтримку дослідницької діяльності здобувачів освіти і науково-педагогічних працівників шляхом навігації у складному інформаційному середовищі. У цьому контексті бібліотека виконує роль провідника у світі наукової інформації, сприяючи відбору якісних і достовірних джерел.

Консультативна функція полягає у наданні допомоги з питань цитування, бібліографічного оформлення, використання різних стилів посилань, уникнення плагіату та дотримання етичних стандартів у науковій роботі. Вона також включає індивідуальний супровід дослідницької діяльності, що сприяє підвищенню якості академічних текстів.

Технологічна функція пов'язана з використанням антиплагіатних систем, супроводом інституційних репозитаріїв, адмініструванням електронних ресурсів і впровадженням цифрових сервісів, що забезпечують відкритий доступ до результатів наукової діяльності та підвищують прозорість досліджень.

Комунікаційна функція забезпечує взаємодію бібліотеки з викладачами, студентами та адміністрацією, сприяючи поширенню принципів академічної доброчесності в університетській спільноті та формуванню культури відкритого діалогу. Важливою складовою цієї функції є участь бібліотеки у міжінституційних ініціативах, проєктах та професійних мережах, що дозволяє поширювати кращі практики забезпечення доброчесності.

Водночас вплив бібліотеки як суб'єкта інституційної політики має певні межі, зумовлені організаційними та нормативними чинниками. Зокрема, її діяльність значною мірою залежить від управлінських рішень керівництва закладу вищої освіти та загальної стратегії розвитку університету, що визначає рівень залученості бібліотеки до ключових процесів. Обмеженість нормативних повноважень не дозволяє бібліотеці самостійно впроваджувати обов'язкові механізми контролю або санкцій, що потребує тісної взаємодії з адміністрацією та іншими структурними підрозділами. Ефективність її діяльності також залежить від рівня міжструктурної співпраці, зокрема з факультетами, науковими

підрозділами та службами забезпечення якості освіти, що визначає узгодженість дій у межах інституційної політики.

Крім того, існує ризик формалізації функцій бібліотеки, коли її роль зводиться лише до технічної перевірки текстів на плагіат без належної освітньої та превентивної складової. Такий підхід обмежує потенціал бібліотеки як суб'єкта формування академічної культури та знижує ефективність заходів із запобігання порушенням доброчесності. У зв'язку з цим актуалізується потреба інституційної підтримки, чіткого визначення функцій бібліотеки у внутрішніх нормативних документах, а також розширення її участі у стратегічному плануванні розвитку університету. Це дозволить забезпечити баланс між контролюючими та освітніми механізмами та посилити роль бібліотеки у формуванні доброчесного академічного середовища. З метою підвищення ефективності діяльності бібліотеки доцільним є формування моделі її інтеграції у систему забезпечення академічної доброчесності. Така модель передбачає налагодження системної взаємодії між адміністрацією, факультетами та бібліотекою як ключовими суб'єктами реалізації відповідної політики. У цьому контексті бібліотека може виступати координатором та медіатором між різними учасниками освітнього процесу, забезпечуючи узгодженість їхніх дій. Важливим аспектом є включення бібліотеки до розроблення та реалізації внутрішніх нормативних документів, що регламентують академічну доброчесність. Це сприятиме переходу від фрагментарних заходів до системної політики, у межах якої бібліотека виступає повноцінним суб'єктом інституційного впливу.

Отже, у сучасних умовах розвитку вищої освіти бібліотека трансформується у повноцінного суб'єкта інституційної політики академічної доброчесності, що бере участь у формуванні ціннісних засад академічного середовища та підтримці якості освітнього процесу. Її діяльність виходить за межі традиційного інформаційного забезпечення та охоплює освітню, інформаційно-аналітичну, консультативну, технологічну та комунікаційну функції, що у сукупності забезпечують комплексний вплив на формування культури академічної доброчесності.

Водночас визначено, що вплив бібліотеки має об'єктивні межі, пов'язані з організаційною структурою закладу вищої освіти, обмеженістю нормативних повноважень та необхідністю міжструктурної взаємодії. Це зумовлює потребу інституційної підтримки її діяльності та інтеграції у внутрішню систему забезпечення якості освіти.

Перспективи подальших досліджень вбачаються у розробленні моделей ефективної інтеграції бібліотеки у систему забезпечення академічної доброчесності, а також у вивченні впливу бібліотечних практик на рівень академічної культури здобувачів вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. П. Філософія освіти ХХІ століття: пошук пріоритетів. Київ: Знання України, 2014. 520 с.

2. Журенко М. А. Роль університетських бібліотек у формуванні цифрової культури академічної спільноти. *Colloquium-journal*. Серія: «Педагогічні науки». 2025. № 51 (244). С. 5–7. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15569419>

3. Про академічну доброчесність: Закон України від 18 груд. 2025 р. № 4742-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20> (дата звернення: 17.03.2026).

4. Квіт С. М. Академічна доброчесність як основа довіри до результатів навчання і наукових досліджень. *Освітня політика*. 2016. № 1. С. 5–9.

5. Фініков Т. В. Академічна доброчесність: глобальний контекст та національна потреба. Київ: Таксон, 2016. 112 с.

6. Bretag T. (Ed.). *Handbook of Academic Integrity*. Singapore: Springer, 2016. 1096 p.

7. Lancaster T., Clarke R. Contract cheating: The outsourcing of assessed student work. In: Bretag T. (Ed.). *Handbook of Academic Integrity*. Singapore: Springer, 2016. P. 639–654.

8. Corral S. Designing libraries for research collaboration in the network world: An exploratory study. *LIBER Quarterly*. 2014. Vol. 24, No. 1. P. 17–48.
9. Tenopir C., Volentine R. UK scholarly reading and the value of library resources: Summary results of a study conducted for Jisc Collections and RLUK. Learned Publishing. 2012. Vol. 25, No. 4. P. 291–300.
10. Morze N., Spirin O. Digital competence of teachers and students in the context of education digitalization. *Information Technologies and Learning Tools*. 2020. Vol. 75, No. 1. P. 1–15.

Зенченко Тетяна Федорівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії і методики початкової освіти, докторант
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ФОРМУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У КОНТЕКСТІ МОВНО- ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ: ЦІЛЬОВИЙ АСПЕКТ

Сучасні трансформаційні процеси в початковій освіті, зумовлені реалізацією концепції компетентнісного підходу, цифровізацією освітнього середовища та впровадженням ідей Нової української школи. У цих умовах важливою є підготовка вчителя, здатного ефективно організувати інтерактивну взаємодію учнів, стимулювати їхню мовленнєву активність і формувати ключові та предметні компетентності. Мовно-літературна освітня галузь – одна з базових у початковій школі, оскільки забезпечує розвиток ключових та предметних компетентностей у сучасних умовах реалізації освітнього процесу, пов'язаних із воєнним станом, змішаним та дистанційним форматами навчання, – визначає необхідність формування у майбутніх учителів інтерактивно-методичної компетентності як інтегративної професійної якості.

Передусім варто зауважити, що інтерактивно-методична компетентність розглядається як здатність педагога проектувати, організувати та рефлексивно оцінювати освітній процес із використанням інтерактивних технологій навчання, орієнтованих на суб'єкт-суб'єктну взаємодію, поєднує методичні знання, педагогічні вміння, комунікативні навички та готовність до інноваційної діяльності. У контексті мовно-літературної галузі така компетентність забезпечує підготовленість учителя до ефективного формування мовленнєвих умінь учнів, розвитку їхнього критичного мислення, здатності до інтерпретації текстів, усного й письмового зв'язного мовлення, комунікації в освітньому та позанавчальному середовищі.

Проблема підготовки сучасного вчителя початкових класів до професійної діяльності досліджується як у вітчизняній, так і в зарубіжній науковій традиції. З-поміж українських учених вагомий внесок здійснили О. Савченко, М. Вашуленко, Н. Бібік, Л. Коваль, О. Онопрієнко та ін., питання інтерактивного навчання та методичної підготовки розкрито у працях О. Пометун, Л. Пироженко, В. Кремень та ін. Інтерактивно-методична компетентність майбутніх учителів початкових класів у зарубіжних джерелах частково представлена як здатність раціонально застосовувати цифрові інструменти, елементи гейміфікації та конструктивістські стратегії для побудови динамічного, індивідуально зорієнтованого освітнього процесу. У системах освіти США, Німеччини, Фінляндії, Польщі, Чехії та інших країнах цю компетентність втілюють через цифровізацію навчання, пріоритет STEAM-підходу (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics), стимулювання аналітичного мислення й комунікативних навичок. Емпіричні дослідження фіксують еволюцію від класичних підходів до впровадження гейміфікованих середовищ,